

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

สภาพทั่วไปของตำบลป่าแป๋

ลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลป่าแป๋ ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่แตง อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 70 กม. มีถนนแยกจากทางหลวงแผ่นดิน สายเชียงใหม่ - ฝาง ที่ปากทางตลาดสดแม่มาลัย ถนนสายนี้สามารถติดต่อกับ อำเภอป่าและตัวจังหวัดแม่ฮ่องสอน ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาทั้งหมด มีพื้นที่ประมาณ 35,000 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับที่ตำบลลี้ค้ำช้าง อำเภอแม่แตง
ทิศใต้	ติดต่อกับที่ตำบลสะเมิง อำเภอสะเมิง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับที่ตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับที่อำเภอป่าเย็บ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประชากร

ประชากรตำบลป่าแป๋มีจำนวนทั้งสิ้น 5,423 คน แบ่งการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้านดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านปางยางหนาด

หมู่ที่ 2 บ้านปางมะกกล้วย

หมู่ที่ 3 บ้านผาแดง

หมู่ที่ 4 บ้านป่าแป๋

หมู่ที่ 5 บ้านแม่เลา

หมู่ที่ 6 บ้านปางตัน

หมู่ที่ 7 บ้านแม่ไคร์

หมู่ที่ 8 บ้านแม่สะ

หมู่ที่ 9 บ้านแม่แม่ม

หมู่ที่ 10 บ้านแม่น้ำแซม

หมู่ที่ 11 บ้านท่าผา

หมู่ที่ 12 บ้านปางมะโอ - กัวกล้วย

มีประชากรเป็นชาวเขาหลายเผ่าเช่น เผ่ากะเหรี่ยง เผ่าลีซอและคนเมือง

การคมนาคม

มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถติดต่อระหว่างตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง และตัวจังหวัดเชียงใหม่ คือถนนสายแม่มาลัย - ปาย เชื่อมต่อทางหลวงสายเชียงใหม่ - ผาเงา นอกจากนี้ยังสามารถติดต่อกับจังหวัดแม่ฮ่องสอนอีกด้วย

อาชีพหลัก

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรทำสวนชา (เมี่ยง) และเก็บใบชาส่งขายให้โรงงานผลิตใบชาของสหกรณ์ และโรงงานผลิตใบชาของเอกชน ซึ่งเป็นอาชีพหลักที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้การทำเมี่ยงและทำใบชาแล้ว ยังมีการทำไร่และเลี้ยงสัตว์อยู่บ้างเล็กน้อย นอกจากนี้ยังมีการประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างเป็นรายได้อีกส่วนหนึ่ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบสัมภาษณ์

โครงการวิจัยเรื่อง ทักษะคิดของเกษตรกรผู้ปลูกชา (เมือง) ที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
 ต. ป่าแป๋ อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่

วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

แบบสัมภาษณ์เลขที่.....

ชื่อ - สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....

บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ต. ป่าแป๋ อ. แม่แตง จ. เชียงใหม่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ประชากร (เผ่า)

() คนไทยพื้นเมือง

() กะเหรี่ยง

2. อายุ.....ปี

3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1. ไม่ได้เรียนหนังสือ

() 2. ระดับประถมศึกษา

() 3. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

() 4. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

() 5. อื่น ๆ ระบุ

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (รวมทั้งผู้ตอบและหัวหน้าครอบครัว)

รวมทั้งสิ้น.....คน แยกเป็น ชาย.....คน หญิง.....คน

5. จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ใช้ในการปลูกชา.....คน

6. พื้นที่ในการปลูกชาทั้งหมด.....ไร่

(จำนวนที่ปลูกประมาณ.....ตัน/ไร่)

7. สวนชาที่ปลูกเป็นของ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. ตนเอง.....ไร่

() 2. เช่า.....ไร่

() 3. แบ่งปันผลผลิต.....ไร่

รวม.....ไร่

8. ชนิดพันธุ์ชาที่ปลูก.....

9. ประสบการณ์ในการปลูกชา

() 1. 1 - 10 ปี

() 2. 11 - 20 ปี

() 3. 21 - 30 ปี

() 4. 31 - 40 ปี

() 5. 41 ปีขึ้นไป

10. ท่านได้เรียนรู้การปลูกชาจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 1. บรรพบุรุษ

() 2. เพื่อนบ้าน

() 3. อื่น ๆ (ระบุ).....

11. ท่านเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการปลูกชาหรือไม่

() 1. เคย.....ครั้ง

() 2. ไม่เคย

12. ต้นทุนในการปลูกชา (ในรอบปีที่ผ่านมา)

12.1 ค่าจ้างแรงงานที่ต้องเสียเงินจ้าง

() 1. แรงงานในการกำจัดวัชพืช.....บาท / ปี

() 2. แรงงานในการปลูก.....บาท / ปี

() 3. แรงงานในการเก็บเกี่ยว.....บาท / ปี

() 4. แรงงานด้านอื่น ๆ (ระบุ).....บาท / ปี

12.2 ค่าเมล็ดพันธุ์ ต้นกล้า.....บาท / ปี

12.3 อื่น ๆ (ระบุ).....บาท / ปี

13. รายได้ในรอบปี 2533 ที่ผ่านมา (ทั้งหมดของครอบครัว)

13.1 รายได้จากการขายผลผลิตชา

() ชาสด.....บาท / ปี

() เมียง.....บาท / ปี

() ชาแห้ง.....บาท / ปี

() อื่น ๆ (ระบุ).....บาท / ปี

รวมรายได้จากชา.....บาท / ปี

13.2 รายได้จากการเกษตรอื่น ๆ

13.2.1 พืช

() พืชไร่.....บาท / ปี

() พืชผัก.....บาท / ปี

() ข้าว

1. ปลูกไว้กิน.....ถึง

ประมาณ.....บาท

2. ขาย.....ถึง

ประมาณ.....บาท

รวมรายได้จากพืช.....บาท / ปี

13.2.2 จากการเลี้ยงสัตว์

() วัว.....บาท / ปี

() ควาย.....บาท / ปี

() สุกร.....บาท / ปี

() เป็ด.....บาท / ปี

() ไก่.....บาท / ปี

() อื่น ๆ (ระบุ).....บาท / ปี

13.2.3 อื่น ๆ ที่ไม่ใช่อุปกรณ์เกษตร

() รับจ้าง.....บาท / ปี

() ค้าขาย.....บาท / ปี

() หัตถกรรมในครัวเรือน.....บาท / ปี

() ขายของป่า.....บาท / ปี

() อื่น ๆ (ระบุ).....บาท / ปี

รวมรายได้ทั้งหมดในรอบปี 2533 ที่ผ่านมา.....บาท / ปี

14. การปรับปรุงผลผลิตชาในรอบปีที่ผ่านมา

() ชาแห้ง ประมาณ.....กก.

() ชาหมัก (เมี่ยง) ประมาณ.....ก้า

15. จำนวนพื้นที่ใช้ในการนั่งเมี่ยงในรอบปี 2533 ที่ผ่านมา จำนวน

ประมาณ.....ท่อน ขนาดของพื้นยาว.....เมตร

เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ.....นิ้ว

16. ชนิดของไม้ที่นำมาทำเชื้อเพลิงในการนั่งเมียง ที่ใช้ค่อนข้างมากให้เรียงตามลำดับมากน้อย

- 1.)
- 2.)
- 3.)
- 4.)
- 5.)
- 6.)
- 7.)
- 8.)
- 9.)
- 10.)

17. แหล่งที่มาของไม้ที่นำมาทำเชื้อเพลิง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ในสวนเมียง
- บริเวณหมู่บ้าน
- ป่าใกล้เคียง
- ชื้อ
- อื่น ๆ (ระบุ)

18. ในบริเวณสวนชาของท่านนอกจากจะมีต้นชา แล้วมีพืชอื่น ๆ อะไรอีกบ้าง

18.1 ไม้ป่ายืนต้น

.....

.....

18.2 พืชเกษตรอื่น ๆ

.....

.....

18.3 หญ้า และอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 2 ทักษะคิดของเกษตรกรเกี่ยวกับการทำสวนชา

1. ท่านคิดว่าการปลูกชาแบบไหนดี และเหมาะสมที่สุด

() ปลูกชาร่วมกับป่า เพราะ

.....

() ปลูกชาอย่างเดียว เพราะ

.....

() ปลูกชาร่วมกับไม้เกษตรอื่น ๆ เพราะ

.....

2. ทักษะคิดต่อ "การปลูกชาแบบสวนป่าเป็นการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ท่านเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย กับข้อความต่อไปนี้

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความเห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. สวนป่าชาเป็นการเกษตรที่ทำลายป่าไม้น้อยที่สุด					
2. ชาสามารถเจริญเติบโตได้ดีเมื่อปลูก					
3. การเกษตรแบบสวนป่าชาทำให้ไม่เกิดไฟป่า					
4. การปลูกชาในสวนป่าทำให้ประหยัดค่าปุ๋ย ค่าสารเคมี					
5. การปลูกชาในสวนป่าทำให้ชาคงามและให้ผลผลิตสูง					
6. การเกษตรแบบสวนป่าชาทำให้สภาพป่ามีความอุดมสมบูรณ์					
7. การเกษตรแบบสวนป่าชาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
8. ปริมาณน้ำในลำธารบริเวณสวนป่าชา มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดปี					
9. คุณภาพน้ำบริเวณสวนป่าชามีคุณภาพดีตลอดปี					
10. การเกษตรแบบสวนป่าชาทำให้ดินมีความชุ่มชื้นตลอดปี					
11. การเกษตรแบบสวนป่าไม่มีปัญหาเรื่องการไหลบ่า ของน้ำหน้าดิน					
12. การเกษตรแบบสวนป่าชาทำให้ป่ามีความเขียวตลอดปี					
13. แมลงสวงยามต่างๆ ในสวนชามีจำนวนมาก					
14. ตั๊กแตนต่างๆ ในสวนป่าชาจำนวนมาก					

3. ทักษะคติของเกษตรกรที่มีต่อการทำเหมือง

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความเห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. ปัจจุบันเงินที่ใช้ในการนึ่งเหมืองหายากกว่าเดิม					
2. การทำเหมืองทำให้ป่าไม้ลดลง					
3. ป่าไม้ถูกทำลายเพราะชาวบ้านตัดไม้มาทำฟืนนึ่งเหมือง					
4. การทำเหมืองทำให้ต้องตัดไม้มาทำฟืนดังนั้นควรจะเลิกทำเหมือง					
5. การทำเหมืองไม่คุ้มค่ากับพื้นที่เสียไป					
6. ควรจะหันไปใช้เชื้อเพลิงอย่างอื่นในการนึ่งเหมือง					
7. ควรส่งเสริมให้ใช้เตาที่ประหยัดฟืนในการนึ่งเหมือง					
8. ควรหาวิธีอื่นที่ใช้ฟืนในการนึ่งเหมืองให้น้อยที่สุด					

4. ทักษะคติของเกษตรกรที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความเห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การทำลายป่ามีผลทำให้น้ำในแม่น้ำลำธารลดลง					
2. รัฐบาลควรออกกฎหมายห้ามตัดไม้ถ้าไม่ปลูกต้นไม้ทดแทน					
3. ควรเร่งรัดให้มีการปลูกป่าเพิ่มมากขึ้น และรวดเร็วมากกว่านี้					
4. ควรส่งเสริมให้มีการปลูกป่าร่วมกับการประกอบอาชีพ การเกษตรอื่นๆ					
5. ปัจจุบันนี้ป่าไม้ในบริเวณหมู่บ้านเรามีจำนวนลดลงมากจึง ควรมีคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน ดูแลรักษาป่า					

5. ทักษะคติของเกษตรกรที่มีต่อการปลูกไม้ผลขึ้นต้นร่วมกับสวนชา

	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่มี ความเห็น	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การปลูกไม้ขึ้นต้นอื่นในสวนป่าชาทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น					
2. การปลูกไม้ผลขึ้นต้นในสวนป่าชาเป็นการใช้ประโยชน์ ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด					
3. การปลูกไม้ผลขึ้นต้นในสวนป่าชาทำให้มีไม้ผลบริโภค					
4. การปลูกไม้ผลขึ้นต้นในสวนป่าชาทำให้รายได้จากชาลดลง					
5. การปลูกไม้ผลขึ้นต้นในสวนป่าชาทำให้ไม้สามารถ เลี้ยงสัตว์ในสวนชาได้					
6. การปลูกไม้ผลขึ้นต้นในสวนป่าชาทำให้เพิ่มรายจ่าย ในเรื่องการดูแลรักษา					

ส่วนที่ 8 ข้อมูลอื่น ๆ

1. ท่านคิดว่าใครเป็นผู้ทำให้ป่าไม้ลดลงมากที่สุด

.....

.....

2. ท่านรู้จัก "เตาเศรษฐกิจ" ที่ใช้ในการนึ่งแป้งหรือไม่

() รู้ (ให้ถามข้อที่ 3 ต่อ)

() ไม่รู้ (ไม่ต้องถามข้อที่ 3)

3. ท่านมีความสนใจที่จะนำเอาเตาเศรษฐกิจมาใช้ในการนึ่งแป้งหรือไม่

() สนใจ เพราะ

() ไม่สนใจ เพราะ

() อื่น ๆ (ระบุ) เพราะ

4. ท่านมีความต้องการที่จะทำสวนชานี้ ต่อไปหรือไม่

() ต้องการ เพราะ

() ไม่ต้องการ เพราะ

5. ท่านมีความต้องการที่จะทำแป้งอีกต่อไปหรือไม่

() ต้องการ เพราะ

() ไม่ต้องการ เพราะ

6. ถ้าไม่มีตลาดรับซื้อแป้งท่านจะทำอย่างไร

7. ถ้าไม่มีพื้นที่เพียงพอในการนึ่งแป้งท่านจะทำอย่างไร

8. ท่านมีความต้องการที่จะให้หน่วยงานของรัฐช่วยเหลืออะไรบ้างเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

.....

.....

.....

9. จากการประกอบอาชีพการปลูกชาที่ผ่านมาท่านมีปัญหาที่สำคัญอะไรบ้าง

9.1. ปัญหาด้านการผลิต

.....
.....

9.2. ปัญหาด้านแรงงาน

.....
.....

9.3. ปัญหาด้านวัตถุดิบที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในการนึ่งมีดียง

.....
.....

9.4. ปัญหาด้านการตลาด

.....
.....

9.5. ปัญหาด้านอื่น ๆ

.....
.....
.....

ชนิดพืชต่างๆที่พบในบริเวณสวนป่าชาในท้องที่ที่ศึกษา

ชื่อท้องถิ่น	ชื่อวิทยาศาสตร์
<u>ไม้ป่ายืนต้น</u>	
ก้อคาหมู	<i>Quercus semiserrata</i> Roxb.
ก้อแอบหลวง	<i>Quercus helferiana</i> A.DE.
ก้อแซะ	<i>Anacolosa ilicoides</i> Mast.
ก้อเค็ย	<i>Castanopsis acuminatissima</i> Rehd.
ก้อแป้น	<i>Castanopsis echinocarpa</i> A.DC.
ก้อหมู	<i>Quercus lamellosa</i> Smith.
ทะโล้ (มังคาน)	<i>Schima wellichii</i> Korth.
ก้วาว	<i>Adina cordifolia</i> Hook.f.syn. <i>Haldina cordifolia</i> Ridsd.
ด๊ับเต่า	<i>Diospyros ehretioides</i> Wall. ex.G.Don.
ส้าน	<i>Dillenia pentagyna</i> Roxb.
เปา (รัง)	<i>Shorea siamensis</i> Mig. (<i>Pentacma. suavis</i> DC.Syn <i>P. Siamensis</i> Kurz)
มะแขว่น	<i>Zanthoxylum rhetza</i>
<u>พืชกษตรอื่นๆ</u>	
มะม่วง	<i>Mangifera indica</i> L.
ส้มโอ	<i>Citrus maxima</i> Merr.
ลิ้นจี่	<i>Litchi chinensis</i> Sonn.
ขนุน	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lamk.
กาแฟ	(<i>Coffea</i> Spp.) L.
บ๊วย	<i>Prunus mume</i> Sies & Zucc.
ท้อ	<i>Prunus persica</i> (L.) Batsch.
ไผ่ตง	(<i>Bambusa</i> Spp.)
กล้วย	(<i>Musa</i> Spp.)

ชื่อท้องถิ่น

ชื่อวิทยาศาสตร์

หญ้าและวัชพืชน้ำ

หญ้าคา

Imperata cylindrica Beauv.

หญ้ามืดกระต่าย

Eragrostis uniloides Nees.

หญ้าคมบาง

Apluda mutica Hack.

หญ้าดอกขาว

Panicum cambogiense Balansa.

หญ้าเลื่อมอบ

Chromolaena odorata (L.) R.M. Kinig.

ไมยราพ

Biophytum sensitivum (L.)

เฟิร์น

(Pteris Spp.)

วงรายคำ

Ageratum conyzoides Linn.

ถูด (ผักถูดคอย)

Diplazium esculentum (Retz.) s.w.

กล้วยป่า

Musa acuminata Collr.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล นางสาวปฐวี แสงฉาย

วัน เดือน ปีเกิด 18 กุมภาพันธ์ 2511

ประวัติการศึกษา

2532 ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) เกียรตินิยมอันดับ 2

2536 ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

ประสบการณ์ในการทำงาน

2533 - 2536 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมเกษตร - ป่าไม้ โครงการพัฒนาที่สูงสามหมื่น สำนักงานพัฒนา
คันทัน (ห้วยแก้ว) อ. ห้วยแก้ว อ. เมือง จ. เชียงใหม่

2536 ช่วยปฏิบัติงาน ในตำแหน่ง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมป่าไม้ โครงการหลวงแม่แฮ
อ. แม่แจ่ม จ. เชียงใหม่

2536 - ปัจจุบัน เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป โครงการปกป้องป่าไม้เมืองไทย เร่งรัดฟื้นฟูต้นน้ำลำ
ธาร สำนักงานพัฒนาคันทัน (ห้วยแก้ว) อ. ห้วยแก้ว อ. เมือง จ. เชียงใหม่

งานเขียน

1. เอกสาร โครงการพัฒนาที่สูงสามหมื่น
2. การเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า ไม้บนที่สูง
3. การพัฒนา : การมองแบบองค์รวม
4. ระบบเกษตรป่าไม้ : สวนป่าชา
5. คณะทำงาน ร่วมกับ NGO ในการจัดทำ เอกสารทางวิชาการ ระบบเกษตรป่าไม้ และทำเนียบ
ป่าชุมชนในภาคเหนือ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved